International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
e-ISSN:2548-0634
Volume: 10, Issue: 21, Kasım-Aralık / Kış / 2025
Cilt: 10, Sayı: 21, November-December / Winter / 2025

SALVADOR DALİ'NİN "PİCASSO" ADLI ESERİNİN MİTOLOJİK İFADESİ

Merve KÖROĞLU*

Gonca Hülya YAYAN**

Özet

Mitoloji, insanlık tarihinin en eski anlatı biçimlerinden biri olarak toplumların kültürel birikimini, kolektif bilinçaltını ve kültürlerarası etkileşim süreçlerini yansıtan temel bir olgudur. Antik dönemlerin psikolojik ve düşünsel yansımaları olarak değerlendirilen mitoslar, tarih boyunca sanat ve edebiyatın önemli beslenme kaynakları arasında yer almıştır. Bu bağlamda, mitolojik sembollerin modern sanat akımları içerisindeki yansımalarını incelemek, eserlerin çok katmanlı anlam yapısını çözümlemek açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, mitolojinin kökenleri ve işlevlerini modern sanat bağlamında ele alarak, Sürrealist akımın öncü sanatçılarından Salvador Dali'nin "Picasso" adlı eserinde yer alan mitolojik ve sembolik unsurları analiz etmektir. Araştırma, Antik Yunan ile Doğu ve Batı mitolojilerinde ortaklaşa görülen temaların, Dali'nin özgün görsel dili aracılığıyla sanata nasıl yansıdığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Veri toplama sürecinde sanat tarihi literatürü, mitolojik metinler ve sanatçının kuramsal yaklaşımları incelenmiş; elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, Dali'nin "Picasso" Portresi eserinde yer alan kadın figürü, lavta, karanfil, nergis çiçeği ve koç boynuzu gibi imgelerin bilinçli bir biçimde seçildiğini ve her birinin mitolojik ve sembolik anlamlar taşıdığını göstermektedir. Sanatçının bu eserde, Picasso'ya atıfla klasik mitolojiye ait arketipleri modern bir yorumla yeniden ele aldığı ve kolektif bilinçaltına seslenen çok katmanlı bir anlatı oluşturduğu görülmektedir. Sonuç olarak çalışma, mitlerin yalnızca geçmişe ait anlatılar olmadığını; modern bireyin düşünsel yapısını ve sanatsal üretimini şekillendirmeyi sürdüren disiplinlerarası bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: mitoloji, kolektif bilinçaltı, modern sanat, Salvador Dali, sürrealizm

THE MYTHOLOGICAL EXPRESSION OF SALVADOR DALI'S WORK NAMED "PICASSO"

Abstract

Mythology is a fundamental phenomenon that reflects societies' cultural heritage, collective unconscious, and intercultural interaction processes as one of the oldest narrative forms in human history. Considered psychological and intellectual reflections of ancient times, myths have been among the important sources of inspiration for art and literature throughout history. In this context, examining the reflections of mythological symbols in modern art movements is important in terms of deciphering the multi-layered meaning structure of the works.

* *Yüksek Lisans Öğrencisi Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim İş ABD mrvats98@gmail.com 0009-0004-6453-4623*

** *Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Bölümü, Resim-İş ABD 0000-0002-2915-3137 yayangonca@gmail.com*

Başvuru tarihi / Submitted date: 09.10.2025 Kabul tarihi / Accepted date: 29.12.2025

The aim of this study is to analyze the mythological and symbolic elements in Salvador Dali's work "Picasso," one of the pioneering artists of the Surrealist movement, by addressing the origins and functions of mythology in the context of modern art. The research aims to reveal how themes common to Ancient Greek, Eastern, and Western mythologies are reflected in art through Dali's unique visual language. A qualitative research method was adopted in the study. During the data collection process, art history literature, mythological texts, and the artist's theoretical approaches were examined; the data obtained were evaluated using descriptive analysis methods.

Research findings indicate that the images featured in Dali's "Picasso" Portrait, such as the female figure, lute, carnation, daffodil, and ram's horn, were deliberately chosen and each carries mythological and symbolic meanings. It is evident that in this work, the artist reinterprets archetypes from classical mythology with a modern twist, referencing Picasso, and creates a multi-layered narrative that speaks to the collective unconscious. Ultimately, the study reveals that myths are not merely narratives of the past; they are an interdisciplinary phenomenon that continues to shape the intellectual structure and artistic production of modern individuals.

Keywords: mythology, collective unconscious, modern art, Salvador Dalí, surrealism

Giriş

Mitoloji, sanat disiplini içerisinde geniş bir anlamsal derinliğe sahip olan ve kültürel üretim süreçlerini besleyen temel bir olgudur. Literatürde "mit" kavramı; "hayali" ya da "uydurma" anlatılar olarak değerlendirilmesinden, "kutsal" ve "gerçek" kabul edilen öykülere kadar uzanan çok katmanlı bir anlam alanı içerisinde ele alınmaktadır. Gündelik deneyimlerin ötesinde varoluşsal soruları içeren mitler, yüzyıllar boyunca edebiyat ve sanat üretimlerine temel bir ilham kaynağı olmuştur (Can, 1970–2009, s.7). Kökeni Yunanca "anlatı" anlamına gelen mythos sözcüğüne dayanan bu kavram, insan davranışlarını ve inanç sistemlerini biçimlendiren örnek modeller sunarak bireyin dünyayı ve kendisini anlamlandırmasına katkı sağlamaktadır.

Mitolojiye ilişkin akademik çalışmalar Batı dünyasında 18. yüzyılda başlamış, 19. yüzyılda ise sistematik ve disiplinlerarası bir nitelik kazanmıştır. Bu dönemde mitolojinin özellikle din, sanat ve insan yaşamı üzerindeki belirleyici rolü araştırmaların merkezinde yer almıştır (Tökel, 2009, s.2). Toplumlar tarafından "kutsal" ve "gerçek" kabul edilen, çoğunlukla yaratılış olgusunu konu alan geleneksel anlatılar "mit" olarak tanımlanmaktadır (Çobanoğlu, 2019, s.3). Bu anlatılar, toplumların inanç sistemlerini, değer yargılarını ve evren tasavvurlarını şekillendirerek kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Mitsel zamanlarda ortaya çıkan bu örnek modeller aracılığıyla kozmik düzenin ve toplumsal yapının sürekliliği sağlanmıştır (Eliade, 1994, s.12).

Antik uygarlıkların teolojik ve kozmolojik inançları doğrultusunda biçimlenen mitolojik anlatılar, zamanla sanat, edebiyat ve felsefe gibi disiplinlerde kalıcı bir ifade alanı bulmuştur. Bu bağlamda mitler, arkaik toplumların evreni ve doğa olaylarını anlamlandırma çabasının simgesel bir yansıması olarak değerlendirilmektedir (Önal, 2017, s.1). Günümüzde ise mitoloji, yalnızca tarihsel bir olgu olarak değil; sinema, edebiyat, çizgi roman ve dijital oyunlar gibi çağdaş anlatı alanlarında da işlevini sürdürmektedir. Mitolojik anlatılar, ait oldukları dönemlerin kozmolojik yapısını, tanrı anlayışını ve insan–doğa–ilahi ilişkisini açıklayan kültürel ve tarihsel belgeler niteliği taşımaktadır (Yıldız, 2020, s.114).

Mitoloji ile sanat arasındaki bu süreklilik ilişkisi, modern sanatın simgesel anlatım dilinde belirgin biçimde izlenmektedir. Bu bağlamda, makaleye konu olan Salvador Dali'nin "Picasso" adlı eseri, Doğu ve Batı mitolojilerinin kesişiminde konumlanan özgün bir örnek olarak ele alınmaktadır. Eserin, İspanya'nın Endülüs Emevîleri ve İslam kültürüyle şekillenen çok katmanlı tarihsel arka planından beslendiği ve bu doğrultuda Doğu mitolojisine ait sembolik unsurlar içerdiği görülmektedir. Karanfil, lavta, nergis çiçeği (Narkissos miti), kadın figürü ve boynuz kültü gibi imgeler, eserde yer alan başlıca mitolojik göstergeler arasında bulunmaktadır. Bu çalışma, söz konusu eserdeki mitolojik imgeleri Doğu—Batı mitolojileri ve kolektif bilinç bağlamında çözümleyerek, Dali'nin sembolik anlatımının disiplinlerarası yapısını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Doğu—Batı Mitolojisi

Doğu mitolojisi, Asya kıtasının geniş kültürel yelpazesine yayılmış efsaneleri, tanrıları yaratılış hikâyelerini ve doğaüstü varlıkları kapsayan bir inanç sistemleri bütünüdür. Doğu mitolojisi, Batı mitolojisinden farklı olarak genellikle doğayla iç içe, döngüsel bir zaman anlayışına sahip , ruhani öğelerle zenginleştirilmiş bir yapıya sahiptir. Bu zengin yapıyı sanatın pek çok dalında da görmek mümkündür. Resim , heykel , seramik , tekstil , edebiyat , müzik , tiyatro ve hatta sinema gibi disiplinler arası alanlarda bu estetik anlayış, sembolizm ve temalar üzerinde de önemli izler bırakmıştır. Benzer şekilde Batı mitolojisi de Doğu mitolojisiyle ortak izlekler üzerinden şekillenmektedir. Tanrılar, yaratılış fenomenleri ve doğaüstü varlıklar gibi pek çok kavram, nüans farklılıklarına rağmen benzer anlatı çerçevelerinde yer almaktadır. Doğu ve Batı mitolojilerinin bu ortak paydası, Salvador Dali'nin "Picasso" adlı eserinde somut bir görünüm kazanmaktadır. Bu kapsamda eser üzerinde analiz edilen ortak temalar; kadın figürü, lavta, nergis çiçeği, karanfil ve farklı mitolojik anlatılarda kendine yer edinmiş bir kült olan boynuz kavramı etrafında şekillenmektedir.

Kolektif Bilinç

Kolektif bilinç veya kolektif şuur, Durkheim'e göre bir toplumdaki bireylerin sahip olduğu ortak duygu ve kabulleri ifade eden bir terimdir. Durkheim, kolektif bilincin toplum fertlerinin tek bir ruh ve duygu etrafında birleşmelerini sağladığını ve toplumların bekasında kritik bir rol oynadığını savunmaktadır (Karaca, 2015, s.6). Carl Gustav Jung da insan psikolojisi üzerine yürüttüğü araştırmalarında üç aşamalı bir bilinç yapısından bahsetmektedir. Bu sınıflandırmayı bilinç, bilinçaltı ve kolektif bilinçaltı olarak değerlendirmektedir. Jung, farklı toplum ve kültürlerin kolektif bilinçaltında ortak sembollerin mevcut olduğunu keşfetmiş, bu kavramın, bireylerin bilişsel yapılarının çok daha eski dönemlere ait yapılarla ilişkili olduğunu saptamıştır (Kavut, 2020, s.682). Diğer yandan Wundt, bilincin üst düzey süreçlerinin deneysel olarak incelenemeyeceğini ileri sürerek, psikolojinin bir konusu olan kolektif bilinç kavramına doğanın bir parçası olduğu perspektifinden yaklaşmıştır. Bu noktada kolektif bilincin tarihsel gelişim sürecinde "Völkerpsychologie" (Halkların Psikolojisi) kavramına değinmek gerekmektedir. Mitler açısından bu kavram, anlatıların doğduğu coğrafyalardaki halkların psikolojisine dair araştırmacılara önemli veriler sunmaktadır. Wundt, Völkerpsychologie çerçevesinde zihnin dış dünyaya yansımasını incelemiş ve kültürel/kolektif fenomenlerin bireysel farkındalığın ötesinde olduğunu varsaymıştır. Kültürü ve kolektif unsurları somutlaştırarak aktaranlar bireyler olmasına rağmen, bu durum onların bilinçli bir tercihi değil, bilinçli eylemin ötesinde gerçekleşen bir süreçtir. Wundt'a göre bu kolektif fenomenlerin üretimini sağlayan temel sosyal süreç dildir (Arkonaç, 2010, s.107). Dolayısıyla tarih boyunca dilden dile aktarılan mitler, bireysel yaşantıyı aşan zihinsel süreçlerin bir ürünü olarak kolektif bilincin topluma yansımalarıdır.

Jung'un kolektif bilinçdışı kuramı ve Joseph Campbell'ın"kahramanın yolculuğu" teorisi, mitolojinin bireysel ve toplumsal bilinç üzerindeki etkisini anlamada temel teorik yaklaşımlar sunmaktadır. Jung'un insanlığın ortak mirası olarak gördüğü geçmiş dönem yaşantıları ve bu yaşantıların bugüne yansımaları, düşler, masallar ve dini coşkular gibi ritüellerle desteklenmektedir. Campbell'ın"mitlerde anlatılan öyküler toplumların kolektif bilinçdışının ürünüdür" tezi, bu bağlamda Jung'un görüşlerini pekiştirir niteliktedir (Gürses, 2007, s.79). Farklı coğrafya veya kültürlerde o bölgeye özgü hikâyeler bulunmakla birlikte, bir anlatı başka bir coğrafyada farklı imge ve kavramlarla benzerlik gösterebilmektedir. Bu durum kolektif bir bilinçdışının varlığına dair önemli bir kanıt teşkil etmektedir. Bu nedenle mitolojiler sadece antik çağlara ait bir olgu olarak değerlendirilmemelidir. Bu bağlamda günümüzde modern mitler, süper kahraman hikâyeleri ve bilim kurgu anlatıları mitolojinin çağdaş versiyonları olarak kabul edilmelidir. Her toplum kendine özgü mitolojik sistemler geliştirmiş olmasına karşın, Doğu ve Batı kültürleri genellikle benzer temalar, motifler ve sembolik ifadeler etrafında şekillenmiştir. Bu yönüyle Doğu ve Batı mitolojilerinin ortak bir tarih perspektifinde ele alınması, insan düşüncesinin temel yapısını anlamaya ve kültürler arasındaki bağlantıları analiz etmeye yardımcı olacaktır.

Ortak Semboller: Resimde Kullanılan İmgelerin Mitolojik Anlamları

Kadın Figürü ve Mitolojik Sembolleri

Doğu ve Yunan mitolojileri genel bir perspektifle incelendiğinde, mitsel söylemlerin işlediği temalar bağlamında belirgin benzerlikler göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, kültürel farklılıkların etkisiyle bu temaların işleniş biçimlerinde çeşitlilik olduğu görülmektedir. Tanrı ve tanrıça imgeleri aracılığıyla kadın ve erkek cinsiyetleri betimlenirken, efsanelerde gücün konumu yüceltilerek sunulmuştur. Kimi zaman kavuşamayan âşıkların trajik hikâyeleri, kimi zaman ise onuru için mücadele eden kahramanların öyküleri anlatılmıştır (Elçi, 2018, s.1).

Anaerkil kurama göre ilk toplumlarda kadın egemenliğinin hüküm sürdüğü varsayılmaktadır. Bu konuda öne çıkan iki temel düşünceden ilki, kadın egemenliğini annenin soy zincirindeki belirleyici rolüne dayandırırken; ikincisi, bu egemenliği kadının ekonomik faaliyetlerdeki etkinliğine bağlamaktadır (Sayın, 1985, s.159). Anaerkil toplumsal yapının siyasal, ekonomik ve dini temelleri tarımsal üretim üzerine inşa edilmiştir. Bu sistemde "Ulu Tanrıça", "Ana Tanrıça" veya "Doğa Ana" hayat veren en yüce otorite olarak kabul edilmektedir (Elçi, 2018, s.4). Doğu mitolojisi bağlamında ise, Eski Türklerin milli aile yapısı içerisinde kadının oldukça değerli bir konumda olduğu belirtilmiştir (Gökalp, 1991, s.101). Dişi tanrıçaların Yunan mitolojisindeki pozisyonları ve yetkinlik alanları incelendiğinde, bu rollerin günümüz egemen cinsiyet kültüründeki toplumsal rollerle uyumluluğu dikkat çekmektedir (Elçi, 2018, s. 6). Etnolog Abdülkadir İnan, Türklerin inanış ve mitlerinden hareketle tarih öncesi dönemde anaerkil bir evrenin varlığını kabul etmekle birlikte, Türklerin tarih sahnesine ataerkil aile yapısıyla çıktığını ifade etmektedir (Türköne, 1995, s.79).

Tüm bu farklılıklara karşın, evrensel olarak kabul gören birtakım ortak olgular da mevcuttur (Karahan ve Sardoğan, 2004, s.14). Örneğin, iyinin kötüye karşı mutlak zaferi kültür farkı gözetmeksizin açığa çıkan evrensel bir sonuçtur. Benzer şekilde, toplumsal cinsiyet tasvirlerinde erkek cinsi cesaret, onur ve güç gibi niteliklerle vurgulanırken, kadın cinsinin betimlemelerinde sabır, bekâret, sadakat ve ağırbaşlılık gibi özelliklere atıf yapılmaktadır (Elçi, 2018, s.3).

Literatürde kadın ve mitoloji ilişkisi; Duby (2005) ve Mascetti (2000) gibi isimlerin Batı merkezli okumalarının yanı sıra, Antik Yunan, Doğu ve Türk mitolojileri üzerine yapılan yerel çalışmalarla da kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır (Elçi, 2018, s.3). Tarih öncesi buluntulardaki kutsal heykel ve

figürlerin çoğunlukla kadın formunda olması, anaerkil sistemin tarihsel önemine işaret etmektedir. Neticede kadın figürü, ortak tarih kapsamında güncelliğini ve önemini koruyan merkezi bir kavramdır. Bu bağlamda Dali'nin "Picasso" adlı eserinde yer alan kadın figürü, yalnızca estetik bir unsur değil; anaerkil mitlerin doğurganlık, bilgelik ve kozmik düzenle ilişkilendirilen arketiplerini çağrıştıran çok katmanlı bir sembol olarak değerlendirilebilir.

Karanfil Sembolü ve Kültürlerarası Anlamı

Karanfil imgesinin Batı mitolojisindeki en eski kökenleri Antik Yunan'a uzanmaktadır. Bilimsel adı olan Dianthus, Yunancada "Tanrı" (dios) ve "çiçek" (anthos) kelimelerinin birleşiminden türetilmiş olup "Tanrı'nın çiçeği" anlamına gelmektedir (Kampüs Florası t.y.). Doğu mitolojilerinde ise karanfil, Batı'daki gibi doğrudan dini anlatıların merkezinde yer almamakla birlikte, halk inanışlarında, şiirde ve tasavvufi sembolizmde derin anlamlar kazanmıştır. Osmanlı'dan Hint ve Çin kültürüne kadar geniş bir coğrafyada metaforik bir unsur olarak görülen karanfil, tasavvuf geleneğinde "gönül bahçesinin nadide bir çiçeği" olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda ilahi aşkın içtenliğini ve derinliğini temsil eden karanfil, dervişlerin şiirlerinde güzelliğin ve ruhani aşkın bir simgesi olarak betimlenmektedir (Şahin, 2021, s.275). Sonuç olarak karanfil imgesi, Doğu ve Batı mitolojilerinde katmanlı bir sembolik değer taşımaktadır. Her iki kültürde de basit bir bitki olmanın ötesine geçerek aşk, sadakat ve zarafetin temsili haline gelmiş; bu yönüyle kolektif bilincin ortak bir sembolü olarak değerlendirilebilir. (Aydın, 2020, s.601).

Nergis Çiçeği Sembolü ve Mitolojik Kökeni

Batı mitolojisine dayanan nergis, Türk inanç sisteminde ve tasavvufi düşüncede de kendine yer bulmuş çok katmanlı bir semboldür. Kelime anlamı itibarıyla yenilenme, umut ve saygı duyma gibi kavramları ihtiva eden nergis, genellikle sarı ve beyaz renkleriyle saflığı temsil etmektedir (ÇiçekGift,t.y.). Mitolojik düzlemde nergis, sıklıkla Yunan (Batı) mitolojisindeki çeşitli anlatılarla karşımıza çıkmaktadır. Bu anlatılar arasında en bilineni, adını çiçeğe veren Narkissos efsanesidir. Efsaneye göre, yakışıklılığı ile dillere destan olan Narkissos, Karaburun mevkisinde yaşamaktadır. Bu dikkat çekici gence bölgedeki tüm kadınlar ve peri kızları âşık olsa da, Narkissos hiçbirinin duygularına karşılık vermemektedir. Narkissos tarafından reddedilen perilerden biri, Tanrı Zeus'a yalvararak gencin cezalandırılmasını talep eder. Tanrı Zeus, bu talebi kabul ederek Narkissos'u, "Başkalarını sevmeyen, yalnızca kendisini sevsin" hükmüyle cezalandırır. Bir gün su içmek amacıyla göle eğilen Narkissos, suyun yüzeyinde kendi aksini görür ve kendi görüntüsüne âşık olur. Kendine bakma arzusuna karşı koyamayan genç, bir gün yine sudaki yansımasını izlerken göle düşerek boğulur. Ona âşık olan periler Narkissos'un naaşını sudan çıkarıp defnetmek isterlerken, göl kıyısında daha önce hiç görmedikleri bir çiçeğin filizlendiğini fark ederler. Periler, bu çiçeğin Narkissos'un dönüşümü olduğuna inanarak rengi, kokusu ve estetiğiyle hayran kaldıkları bu bitkiye Narkissos adını verirler. Öldüğü noktada bir çiçeğe dönüşen bu figürün hikâyesi, zamanla nergis adını alarak dünya genelinde bir ün kazanmıştır (Uğraş,2024).

Mitolojik bağlamda nergis, Dali'nin eserinde özseverlik(narsist) ve benlik algısına yönelik eleştirel bir gönderme olarak okunabilir. Aynı zamanda tasavvufi anlamda benliğin aşılması ve hakikate yöneliş fikriyle çift yönlü bir sembolizm sunmaktadır.

Lavta Sembolü ve Tarihsel Gelişimi

Batı müziğine 8. ve 9. yüzyıllarda, Avrupa kıtasının güney bölgelerine kadar nüfuz eden İslam kültürü aracılığıyla taşınan lavtanın (Görsel 1), 18. yüzyılın sonlarına dek Avrupa'da etkin bir biçimde kullanıldığı ve geniş bir toplumsal kabul gördüğü saptanmaktadır.

Görsel 1: Anonim, c.1140, Capella Palatina'daki lavta ve müzisyen tasvirlerinden biri.

Görsel 2: Lavta, 19. yüzyıl.

15. yüzyılın sonuna kadar lavtanın Avrupa kıtasında tanınmasında, İspanya'nın güney bölgesindeki İslam kültürü belirleyici olmuştur. Ancak 1500'lü yılların başından itibaren İspanya'da lavta kullanımının azaldığı ve yerini "vihuela" adlı enstrümana bıraktığı gözlemlenmektedir (Dağtekin, 2023, s.43). Dolayısıyla yaygın inanışın aksine, lavtanın Avrupa'nın iç kısımlarına ulaşmasını ve Batılı müzisyenler tarafından benimsenmesini sağlayan ana rota İspanya değil, İtalya üzerinden geçmiştir (Dağtekin, 2023, s.43).

Lavta, ilk ortaya çıktığı dönemden itibaren ait olduğu kültürel doku içerisinde günlük eğlencelerin, operaların ve sarayların vazgeçilmez bir enstrümanı haline gelmiştir.(Görsel 2)Rönesans döneminden miras kalan hümanizm akımının etkisiyle lavtacı-besteciler, bu çalgıyı Antik Yunan'ın "kithara" enstrümanı ile eş değer görmüşlerdir. Bu enstrüman, gezgin ozanların şiirlerine eşlik ederken aynı zamanda enstrümantal çok sesli müziğin ilk gelişkin örneklerinin bestelendiği temel müzik aleti olma özelliğini taşımıştır. Teknik açıdan ud'dan farklı olarak Türk müziğinde de yer bulan lavta, sapı perdeli olacak şekilde tasarlanmıştır (Sözer, 1986, s.432).

Koç Boynuzu Sembolü ve Boynuz Kültü

Sosyolojiden dini ve mitolojik alanlara kadar birçok disiplin içerisinde anlam kazanan kült kavramı, mitolojik bağlamda kültürün inşasında ve zamanla yeniden üretilmesinde merkezi bir olgudur (Demir, 2024, s.690). Maddi ve manevi ihtiyaçlar doğrultusunda inanç dünyasında yer edinen kült kavramı, temelde manevi gereksinimlerin somutlaştırılma arzusuyla ortaya çıkmıştır. Bu durum özünde yeryüzündeki sembollerin kültüre eklemlenmesini ifade etmektedir (Demir, 2024, s.690).

Somut bir sembol olarak incelendiğinde, Doğu ve Batı mitolojisinde boynuz kültü bereket, korunma, kahramanlık ve hükümdarlık gibi anlamlarla özdeşleşen arkaik bir külttür. Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan boynuz, hayvana özgü bir uzuv olmanın ötesinde, ait olduğu canlıya güç atfederek onu da kültleştirmiştir. Türk mitolojisinde boğa, geyik, dağ keçisi ve koç gibi boynuzlu hayvanların kültleşme sürecinde boynuzların etkisi büyüktür (Demir, 2024, s.690). Mitolojide boynuz kültü analiz edildiğinde, sahip olduğu kült değerini hayvanın bir parçası olmasından ziyade, kendisinin hayvanlara kutsal bir değer atfetmesinden aldığı görülmektedir. Dolayısıyla kutsiyet arz eden unsurun bizzat boynuzun kendisi olduğu ifade edilebilir (Demir, 2024, s.691).

Görsel 3: National Ohrid Museum Robevci—House/Makedonya MÖ 6-5. Yüzyıl.

Görsel 4. Koç Başlı İlirya tipi bronz miğfer İliryalılar MÖ 6.-5. Yüzyıl.

Bu doğrultuda mitlerde boynuz kavramına farklı temalarda kutsallıklar atfedilmiştir (Görsel 3-4). Boynuz, sadece Türk dünyasında değil dünya mitolojilerinde de var olan evrensel bir külttür ve tüm kültürlerde hükümdarlık, bereket, cesaret ve korunma işlevlerini üstlenmektedir. Yunan mitolojisinden Michelangelo'nun Boynuzlu Musa heykeline, Vikinglerin boynuzlu kasklarından Kur'an-ı Kerim'de geçen Zülkarneyn kıssasına kadar pek çok örnek, boynuzun evrensel bir kült olduğunun açık göstergesidir (Demir, 2024, s.691). Savaş kaskları üzerindeki boynuz işlemeleri; kahramanlık ve cesaret temalarını yansıtması bakımından mitlerdeki evrensellik durumuna birer örnektir. Bu bağlamda Dalí'nin eserinde yer alan koç boynuzu, mitolojik anlamda güç, yaratıcı enerji ve kahramanlık kavramlarını çağrıştırmakta; Picasso'nun sanatsal otoritesi ve yaratıcı kudretiyle sembolik bir bağ kurmaktadır. Boynuz imgesi, bu yönüyle kolektif bilinçte yer etmiş arketiplerin modern sanattaki yansıması olarak değerlendirilebilir.

Türk Kültüründe Koç Boynuzu Motifi

Türk kültüründe boynuzlu hayvanlar göksel kabul edilmektedir ve Türk ölüm inanışına göre ruhu Tanrı katına göksel bir hayvan çıkarmaktadır (Demir, 2024, s.694). Göksel bir sembol olarak boynuzun kutsal bir alana bağlanması; koruyuculuk, bereket ve hükümdarlık simgelerinden hareketle kahramanın ülkesi ve halkı için mücadele ettiği destanlara yansımıştır (Savlakçı, 2015, s.49). Orta Asya Türk kültüründe boynuz egemenlik ve güçle ilişkilendirilmiştir. Umay Ana, Erlik, Jalmauz, Dev ve Dağ Ruhu gibi mitolojik varlıklar boynuzlu olarak tanımlanmıştır. Anadolu kültüründe de boynuz; bereket, kahramanlık, güç, erkeklik, doğurganlık, uğur ve uzun ömür gibi kavramları sembolize etmektedir. Türklerin kullandığı çeşitli damgalar içerisinde de koç/koyun figürlerine rastlanmaktadır (Altıer, 2018, s.23).

Özellikle "koç boynuzu", Türk süsleme sanatında geniş yer tutan temel bir motif haline gelmiştir. Gökten inen üç boynuzlu Umay Ana figürü gibi unsurlar; arkeolojik bulgularda, halı, kilim, taş işçiliği ve ahşap oyma eserlerde doğurganlık ve cesaret temalarıyla görülmektedir (Bayat, 2017, s.53). Günümüzde de Türkmen, Yörük ve Anadolu dokumalarında bu motife sıklıkla rastlanmaktadır (Görsel 5). Bereket, kahramanlık ve güç sembolü olan koç boynuzu motifi, Anadolu kültüründe Ana Tanrıça figüründen sonra veya onunla birlikte kullanılan bir unsurdur (Görsel 6). Koç başı veya koç boynuzu olarak da adlandırılan bu motif; Oğuzlar, Kırgızlar, Kazaklar, Türkmenler ve diğer pek çok Türk topluluğunda çoğalma, kuvvet ve bereket sembolü olarak, sıklıkla da kötü gözlerden korunma amacıyla kullanılmıştır ve güncelliğini hala korumaktadır (Yayan ve Kılıç, 2014, s.51).

Görsel 5: Gapılga ve Begpolat köylerinin ev duvarlarında koçboynuzu motifli süslemeleri (NasrüllahKesraian-ZibaArşi, Fotoğraf Albümü 19.yy)

Görsel 6: Koç boynuzu motifi kilim örneği 16.yy-19.yy

Picasso ve Dali: Bir Dostluk ve Rekabet Analizi

20. yüzyılın iki dehası olarak kabul edilen Pablo Picasso ve Salvador Dali, sanat tarihindeki en etkili dostluk ve rekabet ilişkilerinden birine sahiptir. 1881 yılında İspanya'da doğan Picasso ile ondan 23 yıl sonra, 1904'te yine aynı coğrafyada dünyaya gelen Dali (Görsel 7), köklerinden aldıkları kültürel mirası farklı sanatsal yaklaşımlarla harmanlamışlardır. Bu iki figür, kendi dönemlerinde çağdaş sanatın temalarını belirleyen öncüler haline gelmişlerdir (Altınbağ, 2013, s.17). Picasso resimlerinde daha keskin, nesnel ve kübist bir üslubu benimserken, Dali, sürrealizmin hayal gücüne dayalı derinliklerine yönelmiştir.

Görsel 7: Salvador Dali ve Pablo Picasso.

Barcelona'daki Picasso Müzesi Müdürü Bernardo Laniado-Romero bu benzerliği, "*Picasso ve Braque kübizmin iki önemli yüzü. Picasso, sürrealist harekete doğrudan katılmamış olsa da hareketin estetik ve düşünsel yönelimlerini derinden etkilemiştir" Dali ise sürrealist hareketin en önemli ve anahtar ismidir. Dali'nin 1920'nin başlarındaki kübist çalışmaları Picasso'nun eserleriyle diyalog eserleri olarak tanımlanabilir*" sözleriyle anlatmıştır (Euronews,t.y.). Picasso,sürrealist gruba hiç katılmasa da onların fikirlerini derinden etkilemiştir. Dali ve sürrealistlerde Picasso'nun eserlerini büyük bir ilham kaynağı olarak ilan etmişlerdir

İki sanatçıyı sanatın ışığında birleştiren merkez ise Paris olmuştur. Dali, Picasso'ya duyduğu hayranlık nedeniyle bu şehre gitmiş ve bu bağlılık, makaleye konu olan "Picasso Portresi" adlı eserin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Paris'teki eğitimi ve Fransız sanat anlayışından etkilenen Dali'nin

aksine Picasso, sanat yaşamının merkezine öncelikle natürmortu yerleştirmiş, ardından kübizm ile sanatsal devrimini gerçekleştirmiştir. Dali ise sürrealist akım içerisinde özgün bir yer edinmesine rağmen Picasso'ya olan entelektüel hayranlığını her zaman muhafaza etmiştir.

Picasso ve Dali'yi ayıran en temel unsur, Dali'nin kendi ifadesiyle eserlerinin çözümlenmesi için ihtiyaç duyulan zamansal ve düşünsel derinliktir. Dali, fırça ve palet kullanımıyla son derece üretken olan Picasso'nun aksine, eserlerini uzun bir zihinsel hazırlık sonunda kurguladığını belirtmektedir. Dali'nin eserlerinde kullandığı her imge, izleyiciye bir kavramsal karşılık sunmaktadır. Bu bağlamda Picasso çağdaş tarzına rağmen daha geleneksel bir üretim pratiğine sahipken, Dali, sürrealist eserlerinde açıkça görüldüğü üzere tam anlamıyla kavramsal bir sanatçı profili çizmiştir (Salvador Dali Vakfı, t.y.).

Salvador Dali "Picasso Portresi" İsimli Tablosunun İncelemesi ve Çözümlemesi

Salvador Dali'nin, Pablo Picasso'yu sürrealist bir bakış açısıyla betimlediği bu eser 1947 yılında tamamlanmış olup (Görsel 8), sanatçının en yoğun sembolik özelliklere sahip çalışmalarından biri olarak kabul edilmektedir (Salvador Dali Vakfı, t.y.). Eser, iki büyük sanatçı arasındaki karmaşık ilişkiyi ve Dali'nin Picasso'ya karşı duyduğu hayranlığı yansıtan derin metaforik anlamlarla yüklüdür. Eser genel hatlarıyla değerlendirildiğinde, doğrudan bir yüz tasviri yerine, Picasso'nun klasik bir mermer kaide üzerine oturtulmuş büst heykeli şeklinde resmedildiği görülmektedir. Geleneksel kil büstlerden farklı olarak bu portre, deri ile kaplanmış bir dokuda sunulmuştur. Beyaz mermer kaidenin köşesinde dikkat çekici bir kırmızı karanfil yer almaktadır. Baş kısmında ise boş göz yuvaları, boynuzlu bir burun yapısı, beyin formunu andıran keçiboynuzu, başın arkasından gelen kalın beyaz saçlar ve ağızdan çıkarak uzun bir dile, oradan da kaşığa dönüşen bir form tasvir edilmiştir. Kaşık şeklindeki bu dilin üzerinde bir lavta (ud) yer alırken, başın en üst kısmında ise sarı bir kaya kütlesi bulunmaktadır (Medya ve İletişim Kulübü, t.y.).

Görsel 8: Salvador Dali, "Picasso Portresi", Tuval Üzerine Yağlıboya, 65,5x56 cm., Teatro – MuseoDali-Girona, 1947

Sanatçının bu eserinde Picasso'nun kimliğine dair genel kanı; onun özsever, inatçı ve insanlara mesafeli duran tabiatını sürrealist bir biçimde yansıttığı yönündedir. Bu portre, Picasso ve Dali'nin İspanyol kökenleri nedeniyle Fransa'da sıkça bir araya gelmelerinden ve Dali'nin Picasso'nun sanatına olan saygısını her fırsatta dile getirmesinden beslenmektedir. İkili arasında zaman zaman görüş aykırılıkları yaşansa da Dali, Picasso'ya karşı her zaman derin bir saygı ve hayranlık duymuştur (Medya ve İletişim Kulübü, t.y.).

Metaforik ve Mitolojik Sembollerin Çözümlemesi

Eserdeki büst formu; klasik ve modern unsurların birleşimini simgelerken, aynı zamanda Picasso'nun dönemin faşist politikalarına karşı sergilediği sert tavrını da temsil etmektedir. Başın üzerindeki sarı sert kaya, Picasso'nun tutkulu akılcılığını; kaya altındaki kıvrımlı saçlar ise onun kıvrak zekâsını sembolize etmektedir. Saçın uzantısı olarak ağızdan çıkan ve kaşığa dönüşen dilin merkezindeki lavta sembolü, mitolojide aşkın temsili olarak Picasso'nun sanatındaki mizahi derinliğe ve yaşamı boyunca eserlerinde iz bırakan aşklarına bir gönderme niteliği taşımaktadır.

Büstün alt kısmında gövdenin kadın göğsü şeklinde tasvir edilmesi, her iki sanatçının da yaratıcılıklarını besledikleri kaynağa bir atıftır. Göğüs formunun merkezinde yer alan nergis çiçeği, Picasso'nun aşk konusundaki saflığını ve sanatının özü ile ilişkilendirilebilir. Dali'nin Picasso'yu grotesk bir biçimde resmederken kadın bedeninden unsurlar kullanması; mitolojideki bereket, toprak ana ve doğurganlık temalarına bir göndermedir. Bu durum, sanatçıyı besleyen ve ona şifa olan tarafıyla esere yansıtılmıştır. Ancak deforme olmuş göğüs yapısı, Batı toplumunda kadının maruz kaldığı toplumsal baskılara ve yıpranmışlık payına dair etkili bir yansıma olarak da nitelendirilebilir.

Portredeki boş göz çukurları, boynuzlu burun ve sarkan dil gibi grotesk[1] unsurlar, Picasso'nun sanatındaki sıra dışı ve yenilikçi yaklaşımlara işaret etmektedir. Kaidenin üzerindeki karanfil, Batı mitolojisindeki anma anlamının yanı sıra, Türk mitolojisinde aşk, tutku, cesaret ve onuru ifade eden yönüyle Picasso'nun kadınlara olan düşkünlüğüyle özdeşleştirilmiştir. Nergis çiçeği ise Dali'nin saygısının yanı sıra, narsisizm mitiyle bağlantılı olarak kibir ve kendini beğenme temalarına da bir gönderme niteliği taşımaktadır.

Eserdeki koç boynuzu figürü, tarihsel süreçteki güç, liderlik ve cesaret anlamlarıyla Picasso'nun hem sanatsal öncülüğünü hem de siyasi duruşundaki cesareti temsil etmektedir. Bu durumun en somut örneği, Picasso'nun Nazi subayına söylediği rivayet edildiği Guernica tablosu için verdiği "Siz yaptınız!" yanıtında gizli olan başkaldırı ruhudur (The Magger, t.y.). Boynuzun baş kısmına yerleştirilmesi, Dali'nin Picasso'nun sanatsal zekâsına duyduğu hayranlığın yanı sıra; onun dik başlı ve inatçı karakterine yönelik sürrealist bir eleştiri olarak da yorumlanabilir. Dali, bu eserde koç boynuzu sembolüyle hayranlık ile eleştiri arasındaki o ince çizgiyi vurgulamıştır.

Sonuç

Çalışmada elde edilen bulgular bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde; mitoloji tarihinde yer alan her anlatı, kavram ve kahramanın, kolektif bilincin bir ürünü olduğu ve insanlık tarihinde merkezi bir konuma sahip olduğu görülmektedir. Mitoloji ve sanatın, tarihsel süreç bakımından insanlık tarihiyle eş zamanlı bir gelişim sergilediği söylenebilir. Yazı dilinin henüz oluşmadığı dönemlerde insanoğlu, varoluşu anlamlandırma çabasını ve düşüncelerini aktarma arzusunu sanat yoluyla dışa vurmuştur. Bu ortak tarihsel miras, toplumların inanç sistemleri, dünya görüşleri ve

1 *Grotesk; eskiçağ Roma yapılarında bulunan, insan, hayvan ve çiçek figürlerinin gülünç olacak bir şekilde bir araya gelmeleri biçimindeki abartılı süsleme tarzı.*

sanatsal yönelimleri hakkında çıkarımlar yapılmasına olanak tanımaktadır. Aynı mitolojik temaların farklı coğrafyalarda, farklı isim ve zamanlarda yeniden tezahür etmesi, evrensel bir bilincin ve düşünce sürecinin günümüzde de işlevselliğini koruduğunun en somut göstergesidir.

Netice itibarıyla bu çalışma, Salvador Dalí'nin "Picasso Portresi" adlı eserinin, modern sanatın yenilikçi estetik anlayışıyla klasik mitolojik arketipleri bir araya getiren çok katmanlı bir anlatı sunduğunu göstermektedir. İncelenen semboller aracılığıyla eser, yalnızca bireysel bir yaratım sürecinin ürünü olmaktan çıkarak, kolektif bilinç ve ortak hafıza bağlamında disiplinler arası bir okuma alanı sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, mitolojinin çağdaş sanatta hâlen etkin bir düşünsel kaynak olduğunu ve modern sanat eserlerinin tarihsel derinliklerle olan bağını anlamaya katkı sağlamaktadır.

Kaynakça

Altıer, S. (2018). Bir Motifin Peşinden: Osmanlı Sanatında "Bereket Boynuzu" History Studies International Journal History. DOI Number: 10.9737/hist.2018.648

Altınbağ, S. (2013). Picasso'nun Sanat Tarihi ile kurduğu ilişkinin sanat ürünü olarak somutlanan örnekler üzerinden incelenmesi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı.

Arkonaç, S. (2010). Kollektif Bilinç/ Kollektif Temsiller: Wundt ile Durkheim. Sosyoloji Dergisi.

Aydın, B. (2020). Sanat Dünyasında Bir İfade Aracı Olarak Çiçek İmgesi: Gül. İdil Dergisi DOI Number: 10.7816/idil-09-68-02

Bayat, F. (2017). Kadim Türklerin Mitolojik Hikayeleri. İstanbul: Yaylacık Matbaası.ISBN: 978-605-155-568

Can, Ş. (1970, 2011). Klasik Yunan Mitolojisi. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.ISBN: 978-975-437-858-0

Çobanoğlu, Ö. (2019). Türk Edebiyatının Mitolojik Kaynakları.E-ISBN 978-975-06-3319-5

Demir, T. (2024). Türk Kültüründe Boynuz Kültürü. Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi. https://doi.org/10.12981/mahder.1453582

Duby, G. (2005). Kadınların Tarihi Cilt I: Ana Tanrıçalardan Hıristiyan Azizelere (Çev. Ahmet Fethi). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. ISBN:9789754586305

Eliade, M. (1994). Ebedi Dönüş Mitosu. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları. ISBN:9789755330594

Elçi, D. (2018). Batı ve Doğu Mitolojilerinde Kadın İmgesi: Tanrıçalar. Atlas Journal. DOI: 10.31568/atlas.106

Gökalp, Z. (1991). Türk Uygarlığı Tarihi. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.ISBN/BARKOD: 9789751027146

Joseph, C. (2000). Kahramanın Sonsuz Yolculuğu (Çev. Sabri Gürses). İstanbul: Kabalcı Yayınları. ISBN: 6055272425.

Karaca, L. (2015). Kolektif Önyargıdan Saf Bilince. Akademik Platform.

Karahan, T. F., & Sardoğan, M. E. (2004). Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar. Samsun: Deniz Kültür Yayınları. ISBN. 978-605-133-343-4

Karaaslan, D. (2014). Antik Yunan'da Kadın Olmak. Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.

Kavut, S. (2020). Carl Gustav Jung: Kavramları, Kuramları ve Düşünce Yapısı Üzerine Bir İnceleme. International Journal of Culturaland Social Studies. https://doi.org/10.46442/intjcss.620975

Kılıç, H. (2000). Antik Çağ'dan Günümüze Kadın ve Cinsellik. İstanbul: Otopsi Yayınevi.DOI: http://dx.doi.org/10.29228/mukatcad.43

Kocabaş Atılgan, D. (2013). Antik Yunan'da Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Temsili. Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi. ISSN: 1307-9840

Deveci, A. (2017). Türkmen Sanat Ve Kültüründe Koçboynuzu Motifinin Yeri (Türkmensahra-İran Türkmenlerinin Örneklerine Dayanarak). International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. ISSN:1308-2140

Önal, S. (2017). Kültür Dünyasının İlk Üretimleri: Mitolojiler. Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi Elçuk Türkiyat.ISSN 1306-9535,

Sayın, Ö. (1985). Sosyolojiye Giriş. İzmir: Erdem Kitabevi.

Savlakçı, F. (2015). Alevi - Bektaşi İnançlarında Sembol ve Motifler. Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, İslam Mezhepleri ve Tarihi Bilim Dalı.

Sözer, V. (1986). Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi, Cilt 1. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Şahin, S. (2021). Şairin Zihinsel Retinasında Çiçekler: Karanfil, Gül Ve Krizantem-Tevfik Fikret, Ahmet Haşim, Mustafa Reşid Ve Ahmet Hamdi Tanpınar Örneği. e-ISSN 2458-9071

Tökel, D. (2009). Kutsal Metinleri Anlamada Mitolojinin Rolü. İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi.

Türköne, M. (1995). Eski Türk Toplumunun Cinsiyet Kültürü. Ankara: Ark Yayınevi.

Yayan, G., & Kılıç, A. (2014). Kahramanmaraş Sandıklarında Kullanılan Motiflerin ve Sembollerin Dili. Ankara: Öncü Basımevi. ISBN: 6054996230

Yıldız, M. (2020). Antik Yunan Mitosları: Kahraman Tanrılardan Tanrısal Kahramanlara. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi. https://doi.org/10.20493/birtop.743898

İnternet Kaynakları

URL 1: Anonim. (t.y.). Dianthus (Karanfil). Kampüs Florası.

http://ibuflora.ibu.edu.tr/cins/dianthus (Erişim tarihi: 29 Nisan 2025)

URL 2: Anonim. (t.y.). Nergis çiçeğinin anlamı ve özellikleri.

https://www.cicekgift.com/blog/nergis-cicegi-anlami-ve-ozellikleri (Erişim tarihi: 29 Nisan 2025)

URL 3: Uğraş, N. H. (2024, 17 Nisan). Nergis çiçeğinin hikâyesi. Alaca Lider.

https://www.alacalider.com/nergis-ciceginin-hikyesi-makale,470.htm (Erişim tarihi: 29 Nisan 2025)

URL 4: Anonim. (t.y.). Picasso ve Dalí. Euronews Kültür.

https://tr.euronews.com/kultur/2015/03/30/picasso-ve-dali (Erişim tarihi: 29 Nisan 2025)

URL 5: Anonim. (t.y.). Salvador Dalí – Biography. Fundació Gala-Salvador Dalí.

https://www.salvador-dali.org/en/dali/bio-dali/ (Erişim tarihi: 30 Nisan 2025)

URL 6: Anonim. (t.y.). Sanatta İspanyol esintileri: Dalí ve Picasso.

https://medyaveiletisim.kulup.tau.edu.tr/sanatta-ispanyol-esintileri-dali-ve-picasso/ (Erişim tarihi: 30 Nisan 2025)

URL 7: Anonim. (t.y.). Guernica tablosunun hikâyesi. The Magger.

https://www.themagger.com/guernica-tablosu-hikayesi-picasso/(Erişim tarihi: 30 Nisan 2025)

Görsel kaynakça

Görsel 1: Anonim. (yaklaşık 1140). Capella Palatina'daki lavta ve müzisyen tasvirlerinden biri. Palermo, İtalya. Sözer, V. (1986). Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi (Cilt 1). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Görsel 2: Anonim. (19. yüzyıl). Lavta örneği. Sözer, V. (1986). Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi (Cilt 1). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Görsel 3: Anonim. (MÖ 6.–5. yüzyıl). İlirya dönemine ait eser örneği. Ohrid Ulusal Müzesi – Robevci Evi, Kuzey Makedonya. Kişisel arşiv, fotoğraf: Doç. Dr. Gonca Hülya Yayan, Makedonya, 2025.

Görsel 4: Anonim. (MÖ 6.–5. yüzyıl). Koç başlı İlirya tipi bronz miğfer. İliryalılar. https://teref.net/karusel/397234-koc-basi-suslemeli-antik-ilirya-migferi-mo6-5yy.html (Erişim tarihi: 29 Nisan 2025).

Görsel 5: Anonim. (19. yüzyıl). Gapılga ve Begpolat köylerinin ev duvarlarında koçboynuzu motifli süslemeler. Fotoğraf albümü: Nasrüllah Kesraian – Ziba Arşi. Deveci, A. (2017). Türkmen sanat ve kültüründe koçboynuzu motifinin yeri.

Görsel 6: Anonim. (16.–19. yüzyıl). Koçboynuzu motifli kilim örneği. Yayan, G., & Kılıç, A. (2014). Kahramanmaraş sandıklarında kullanılan motiflerin ve sembollerin dili. Ankara: Öncü Basımevi.

Görsel 7: Anonim. (t.y.). Salvador Dalí ve Pablo Picasso. https://www.salvador-dali.org/en/dali/bio-dali/ (Erişim tarihi: 29 Nisan 2025).

Görsel 8: Dalí, S. (1947). Picasso Portresi. Tuval üzerine yağlıboya, 65,5 × 56 cm. Teatro-Museo Dalí, Figueres, İspanya. https://www.salvador-dali.org/en/dali/bio-dali/ (Erişim tarihi: 29 Nisan 2025).

EXTENDED SUMMARY

Purpose

Mythology, one of the most ancient narrative systems in human history, functions as a symbolic reflection of societies'cultural heritage, collective consciousness, and archetypal imagination. Myths, which once shaped cosmological and religious World views, continue to influence modern art through symbolic, psychological, and cultural dimensions. This study explores the mythological interpretation of Salvador Dali's painting titled Picasso, analyzing how mythic archetypes and symbols are reinterpreted within the frame work of modern surrealist art.

The research first establishes a the oretical foundation by discussing the origins, functions, and evolution of mythology within both Eastern and Western traditions. Mythology is treated not as a static relic of the past but as a dynamic cultural phenomen on that continues to shape artistic perception and modern human thought. The study employs Carl GustavJung's concept of the collective unconscious and Émile Durkheim's notion of collective consciousness as its principal the oretical basis. Furthermore, Joseph Campbell's "hero's journey" theory is referenced to explain how universal mythological motifs and archetypes persist in contemporary visual culture and artistic creation.

Methodology

A qualitative and descriptive research design was used, based on literatüre review and iconographic analysis. Dali's Picasso is examined through its symbolic components—the female figure, lute, carnation, narcissus, andram'shorn—eachanalyzed in relation to its mythological and cultural context.

The analysis includes comparative evaluation of symbols within Eastern and Western mythological traditions, drawing on historical, cultural, and psychoanalytic sources. Through these interpretive methods, the study seeks to understand how sürrealist aesthetics allow ancient mythic archetypes to be visually reconstructed in a modern artistic context.

Findings

The female figüre represents fertility, creation, and wisdom in Eastern mythology, while in Western narratives it often signifies desire and transformation. The carnation, deriving from both Greek and Sufi symbolism, embodies divine love, remembrance, and passion. The narcissus, rooted in Greek myth, symbolizes vanity and introspection, while the lute reflects the transmission of artistic harmony from Islamic to European culture. The ram'shorn, a universal emblem of strength, protection, and fertility, connects both mythological systems through shared archetypal meaning. Within this interpretive framework, Dali's Picasso serves not merely as a portrait but as a mythological reconstruction of Pablo Picasso himself—portrayed as a hybrid being between human and symbol. The grotesque and dream like composition conveys the duality of admiration and rivalry between the two artists.

The study concludes that mythology remains a living and evolving narrative language that transcends historical and cultural boundaries. Dali's Picasso demonstrates how mythic structures and archety pespersist within modern art, serving as vehicles of psychological and cultural meaning. Ultimately, there search asserts that mythsare not merely remnants of the past but dynamic interpretive tools that continue to influence artistic imagination, inter disciplinary thought, and the collective consciousness of humanity.

Keywords: mythology, collective unconscious, modern art, Salvador Dalí, surrealism